

НАВІЧНО В ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ

Бібліографічний огляд літератури до 70-ї річниці
визволення Уманщини від фашистських
загарбників

Чим далі відходять в історію події Великої Вітчизняної війни, тим яскравіше постає перед світом трагедія і величний подвиг людей, які в смертельному двобої з ненависним ворогом вистояли і ціною неймовірних зусиль перемогли.

Свій вклад в наближення перемоги над фашизмом внесли і жителі Умані та Уманського району.

В березні 2014 року Уманщина відмічає 70-річчя визволення від фашистських загарбників.

До вашої уваги книги, які висвітлюють трагічні сторінки оборони Уманщини, роки окупації, важкий шлях визволення.

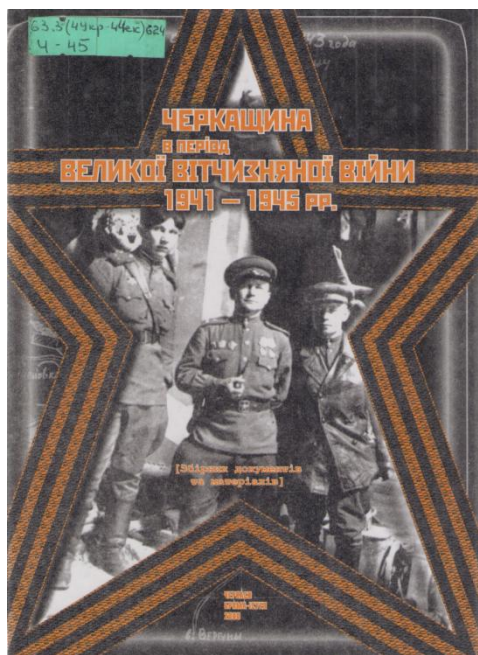
Уманщина і уманці в роки Другої світової війни: сторінки усної історії / Уманський ДПУ ім. П. Тичини, Науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини» ; ред. кол.: Кузнець Т. В. (голова), Рогожа М. М., Скус О. В., Лісовська О. В., Семенчук О. О. – Умань : ПП Жовтий, 2009. – 238 с.

Бувають події, навіть особливо важливі для свого часу, які з плином десятиліть стираються з пам'яті людей і стають надбанням архівів та музеїв. Та є події, значення яких не тьмяніє від невблаганного бігу часу. Однією з таких подій є Друга світова війна.

Ця книга про те, що робили люди мирної праці в роки фашистської окупації, як боролися ті, хто мав змогу боротися і своєю нескореністю порушували плани загарбників про світову гегемонію. Вона містить спогади учасників бойових дій і тих, хто лише бачив лице війни в різних іпостасях. Своїми спогадами про війну поділились різні люди. Серед них і уродженці Уманщини, яких вихор війни закинув далеко від рідного порогу, і ті, хто опинився на території нашого краю у роки воєнного лихоліття.

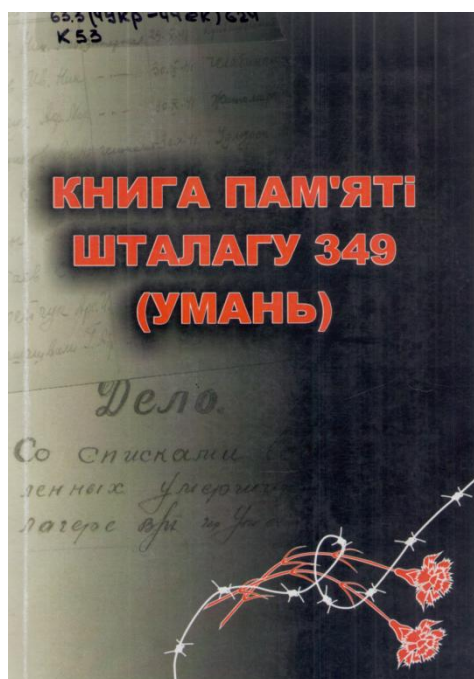
Представлені в книзі спогади різні за обсягом, за масштабністю згадуваних подій, за послідовністю викладу. Різні вони і за рівнем достовірності, так як людська пам'ять здатна тримати різну за значимістю інформацію. Іноді вона береже яскраві деталі, які затіняють загальне явище, а іноді фіксує здавалося б окремі картинки, які не вписуються у загальну мозаїку. Але часто такі окремі картинки чи не значні штрихи є найоб'єктивнішим мірилом життя.

Спогади заповнюють найпотаємніші куточки душі, відзиваються багатоголоссям протестних ноток, а загалом збурюють думку і примушують замислитися над вічним співвідношенням добра і зла.

Черкащина в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. : зб. документів та матеріалів / укл.: П. М. Жук, П. П. Жук, С. І. Кононенко, С. І. Кривенко. – Черкаси : Брама-ІСУЕП, 2000. – 208 с.

До збірника увійшли документи, донесення, листи, публікації в періодичній пресі та інші матеріали, які відображають героїчну боротьбу проти німецько-фашистських загарбників на Черкащині і зокрема на Уманщині: витяг із військового щоденника начальника Генерального штабу сухопутних військ вермахту генерал-полковника Ф. Гольдера про бої в районі м. Умань у липні 1941р., стаття Б. М. Петрова в «Українському історичному журналі» про перебування А. Гітлера та Д. Муссоліні в м. Умань в серпні 1941 р., витяг з журналу бойових дій 27-ї армії про розгром Уманського угруповання німецько-фашистських військ у березні 1944 р., спогади нашого земляка В. К. Дерев'янка про підписання Акту про капітуляцію Японії.

Книга пам'яті шталагу 349 (Умань) : Черкаська область. Україна / ред. кол. Торгалю Ю. В. (голова), Абрамець Д. В. (заст.), Панчук Є. П. (кер. роб. групи) [та ін.]. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 313 с.

Відходять в історичну скарбницю пам'яті людської трагічні сторінки Другої світової війни.

Жителі України ось уже майже 70 років схиляють голови на знак незгасної пам'яті про тих, хто поклав на вівтар перемоги над гітлерівською чумою найдорожче – життя.

Видання книги пам'яті шталагу 349 (Умань) – вияв поваги до воїнів, що зупинили гітлерівську навалу ціною власного життя, данина пам'яті тим,

кого безпосередньо торкнулася катастрофа під назвою «Велика Вітчизняна війна».

Ця книга – спроба повернути із забуття імена бранців, які загинули у німецькому таборі для радянських військовополонених, що розташовувався з серпня 1941 по жовтень 1943 року в м. Умань.

У виданні наводяться короткі історичні відомості про трагедію оточення 6-ї та 12-ї радянських армій; створення одного з перших в Україні нацистського табору для військовополонених, відомого, як «Уманська яма», трагічну долю поранених та хворих, безкорисливість та вірність клятві Гіппократа військових медичних працівників.

Враховуючи те, що жодне поховання не було безіменним і в кожному могилу військові медики вкладали пляшки зі списками померлих, дослідникам вдалось відновити перелік братських могил та кількість похованих в кожній могилі. На жаль не вдалося знайти відомостей про конкретні місця знаходження всіх братських могил, про всіх без виключення, бранців, які загинули в лазареті № 3.

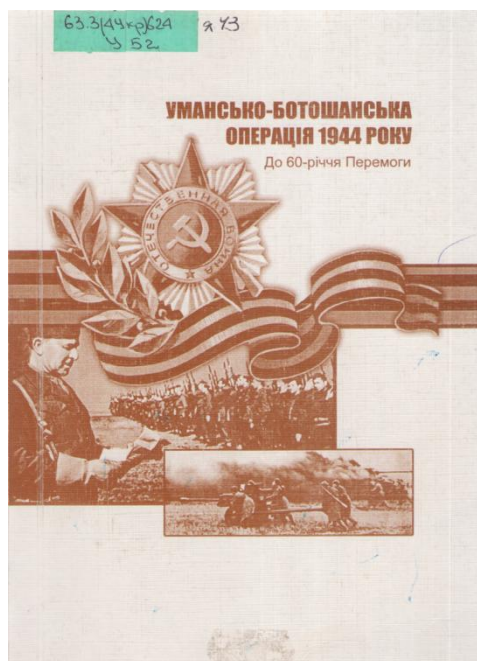

Чорномаз, Б. Д. Діяльність національно-патріотичного підпілля на Уманщині у 1941-1945-х роках : монографія / Чорномаз Б. Д. – Умань : Уманське видавничо-поліграфічне підприємство, 2002. – 402 с.

У монографії на основі достовірних джерел висвітлено одну з сторінок історії боротьби нашого народу за незалежну державу. Показано, як на тлі перебігу загальних політичних процесів на початку 40-х років минулого

століття українці намагалися вибороти своє право на рівноправне життя у середовищі світової спільноти незалежних держав.

Герої незнані, не оспівані і не долюблені ... Ваші життя спалахнули осяйними зірками у боротьбі за волю українського народу, за його право мати власну державу. Ви вибрали смерть во славу України.

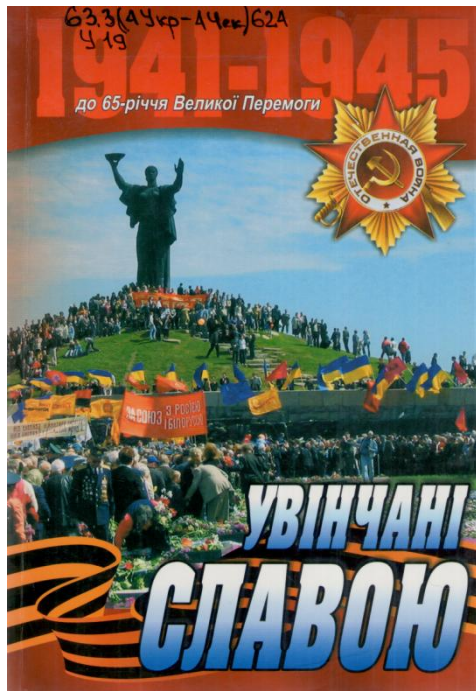

Умансько-Ботошанська операція 1944 року : до 60-річчя Перемоги / відп. за вип. Карасевич А. О. – К. : Науковий світ, 2005. – 102 с.

Чим далі відходять в історію події Великої Вітчизняної війни, тим яскравіше постає перед світом величний подвиг поколінь, які в смертельному двобої з ненависним ворогом вистояли і ціною неймовірних зусиль перемогли.

Серед знаменних подій, овіяних славою і мужністю воїнів в роки Великої Вітчизняної війни, є героїчна перемога в Умансько-Ботошанській операції 2-го Українського фронту. Історики вважають Умансько-Ботошанську операцію логічним продовженням Корсунь-Шевченківської битви. В умовах важкого весняного бездоріжжя, без жодної дороги з твердим покриттям в районі дії фронту, операція була завершена практично за 40 днів з виходом на державний кордон з Румунією і звільненням міста Ботошани.

10 березня після стрімкого наступу 2-ї танкової армії було визволено місто Умань. 55 визволителів міста знайшли свій вічний спокій у братській могилі в центрі Умані. Серед них і наш земляк Тищик Євген Костянтинович (с. Чеснівка Лисянського району), якому посмертно було присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу.

Увінчані славою : до 65-річчя Великої Перемоги : науково-красознавче видання. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010. – 410 с.

Ця книга – результат багаторічної пошуково-дослідницької роботи Черкаської обласної організації ветеранів по збереженню пам’яті про жителів краю, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років відважно боролися з німецько-фашистськими загарбниками на багатьох фронтах і на тимчасово окупованій ними території нинішньої Черкащини.

З перших її сторінок воскресають постаті мужніх і безстрашних лицарів, які у важкі роки вітчизняної історії стали на захист своєї країни і відстояли честь, свободу і незалежність рідної землі. Серед них і наші земляки – уманчани.

До окремого розділу, який називається «Пантеон Черкащини», занесені імена двічі Героїв Радянського Союзу Черняховського І. Д. і Степаненка І. Н., всіх Героїв Радянського Союзу (серед них 14 уманчан) та воїнів, подвиги яких відзначені трьома орденами Слави.

Серед авторів книги – безпосередні учасники тих героїчних і трагічних подій, заслужені ветерани, науковці, журналісти, члени сімей колишніх воїнів. Їх щирі розповіді – це яскраві свідчення про масовий героїзм фронтовиків, підпільників, партизанів, про величезну допомогу, яку надавало своїм визволителям все населення.

Книга пам'яті України. Черкаська область / обласна ред. кол.: Кузьмінський А. А., Тарабукін Ю. Й., Висота А. Г. [та ін.]. – К. : Наукова редакція Головної редакційної колегії Книги пам'яті України при видавництві «Українська енциклопедія», 1996. – Т. 5 : Місто Умань і Уманський район. Катеринопільський район. Тальнівський район. – 995 с.

Вглиб історії відходять грізні роки Великої Вітчизняної війни. Та час не владний стерти їх з пам'яті народної.

Книга Пам'яті України – це своєрідний реквієм народному подвигу. Видання є виявом нашої найглибшої шани й любові до воїнів, які ціною власного життя відстояли свободу і незалежність країни.

До п'ятого тому Книги пам'яті внесені поіменно прізвища усіх черкащан – воїнів, партизан, підпільників, які загинули в період з 22 червня 1941 по травень 1945 року в боях проти гітлерівських загарбників та з 9 серпня по 3 вересня 1945 року в боях проти японських мілітаристів. Списки уманчан розміщені з 23 по 532 сторінки.

Джерелом офіційних документальних свідчень для занесення персоналій в обласне видання Книги Пам'яті України стали матеріали військкоматів, книги захоронень, архівні документи, матеріали музеїв і музейних кімнат, сімейні архіви, витяги з мемуарної літератури і преси воєнного часу, спогади і свідчення ветеранів, однополчан, очевидців загибелі і поховання. Також використано речові докази, одержані в результаті розкопок місць боїв і

поховань, повідомлення військкоматів і редколегій Книги Пам'яті з інших регіонів України і держав, активістів пошукової роботи.

Огляд літератури підготувала
зав. інформаційно-бібліографічним
відділом Ткаченко Т. С.